

UDK: 347.441.13

Bibliid 1451-3188, 10 (2011)

Год X, бр. 37–38, стр. 29–40

Изворни научни рад

Проф. др Владимир ЧОЛОВИЋ¹

РЕГУЛИСАЊЕ ПРИЗНАЊА ОДЛУКА У ВЕЗИ СА ПИТАЊИМА РОДИТЕЉСКЕ ОДГОВОРНОСТИ У ПРАВУ ЕУ

(по Уредби бр. 2201/2003 – „Брисел бис“)

ABSTRACT

Council Regulation (EC) No 2201/2003 of 27 November 2003 concerning jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and the matters of parental responsibility, repealing Regulation (EC) No 1347/2000 shall apply in civil matters relating to divorce, legal separation or marriage annulment and the attribution, exercise, delegation, restriction or termination of parental responsibility. Among other things, this Regulation has the rules on recognition and enforcement of judgments relating to parental responsibility. Also, this Act regulates the grounds of non-recognition for judgments relating to parental responsibility. This Regulation applies from 1 March 2005.

Key words: Member states, Council Regulation No 2201/2003, parental responsibility, adoption, decision, recognition, enforcement.

I) СВРХА

Сврха Уредбе Савета (ЕУ) бр. 2201/2003 од 27. новембра 2003. године о судској надлежности и признању и извршењу пресуда у брачним питањима и питањима родитељске одговорности, која укида Уредбу (ЕУ) бр. 1347/2000 (даље: Уредба 2201/2003), која се, још, назива и „Брисел бис“, састоји се у примени на грађанске ствари, које се односе на развод, правно раздвајање или поништење брака, као и на додељивање, извршавање, делегирање ограничавање или престанак родитељске одговорности (чл. 1(1)). Она је

---

¹ Институт за упоредно право Београд.

укинула Уредбу бр. 1347/2000 (Брисел II), која је утврђивала правила о судској надлежности, признавању и извршавању пресуда у брачним питањима и питањима родитељске одговорности за децу оба супружника донетих приликом брачних спорова.² Уредба 2201/2003 се примењује на ствари у вези са додељивањем, извршавањем, делегирањем, ограничавањем или престанком родитељске одговорности. Та примена се, нарочито, односи на права старатељства родитеља и других лица, као и права приступа, затим на именовање и функције лица или тела које ће се бринути за дете, његову имовину и заступање, на мере заштите детета и на смештај детета у хранитељску породицу. Уредба 2201/2003 се неће примењивати на: – утврђивање или оспоравање односа родитељ-дете; – одлуке о усвајању, мере које претходе усвајању или поништавању или укидању усвајања; – презиме и лична имена детета; – осамостаљење/ослобађање деце од родитељског надзора (проглашавање пунолетства); – обавезе издржавања; – фидуцијарне односе или наслеђивање; – мере предузете као резултат кривичних дела која су починила деца (чл. 1(3)).³ Иако Уредба 2201/2003 уређује и питања развода, правног раздвајања или поништења брака, посветићемо пажњу само оним одредбама које уређују признање и извршење одлука које се односе на родитељску одговорност. Поједине одредбе Уредбе 2201/2003 су заједничке и за брачна питања и за питања родитељске одговорности.

II) МЕРЕ ЕУ

ЕУ је поставила циљ везан за одржавање и развој подручја слободе, безбедности и правде, у којима мора бити осигурано слободно кретање људи. За постепено успостављање такве области, ЕУ мора да усвоји мере које се односе на судску сарадњу у грађанским стварима које су потребне за примерено функционисање интерног тржишта. Уредба 2201/2003 укида Уредбу Савета (ЕУ) бр. 1347/2000 која је утврђивала правила о судској

---

² “Council Regulation (EC) No 1347/2000 of 29 May 2000 on the jurisdiction, recognition and enforcement of judgements in matrimonial matters and in matters of parental responsibility for joint children“, *Official Journal of the European Communities* L 160 of 30.06.2000, pp. 19-36. Интернет: http://www.laweuropa.com/English/index.php?d=topluluk&mod=AB_Topluluk_9_6 (датум приступа страници: 23.10.2011)

³ Bernadet Bordaš, „Regulativa Saveta (EZ) br. 2201/2003 o nadležnosti u priznanju i izvršenju presuda u bračnim stvarima i stvarima roditeljske odgovornosti: odnos Regulative i drugih instrumenata (čl. 60 i 61) – mogućnosti saradnje sa državama nečlanicama EU“, *Zbornik prispevkov z mednarodne znanstvene konference na Pravni fakulteti Univerze v Mariboru*, Maribor, 2004, str. 68.

надлежности, признавању и извршавању пресуда у брачним питањима и питањима родитељске одговорности за децу оба супружника донетих приликом брачних спорова. Европски савет је у Тампереу прихватио принцип међусобног признавања судских одлука као камен темељац за стварање истинског правосудног простора и идентификовао је права посете као приоритет. Уредба 2201/2003 обухвата све одлуке о родитељској одговорности, укључујући и мере за заштиту детета, независно од било какве везе са брачним спором. Уредба 2201/2003 регулише и развод и поништај брака, као и питања родитељске одговорности, обзиром да је примереније решавати ова питања једним инструментом. Уредба 2201/2003 нарочиту пажњу пружа регулисању признања и извршења одлука донетих у Државама чланицама. Признање и извршење одлука донетих у једној Држави чланици треба да се заснива на принципу међусобног поверења и основе за непризнавање треба да се држе на минимуму који је потребан. Аутентични инструменти и споразуми између странака који су извршни у једној Држави чланици, треба да се третирају као еквивалентни „пресуда“, у сврху примене правила о признању и извршењу. Европски савет је у Тампереу, у својим закључцима, оценио да пресуде на пољу породичних спорова треба да се „аутоматски признају широм Уније без било каквих међупоступака или основа за одбијање извршавања“. Ово је разлог зашто пресуде о правима приступа и пресуде о повратку које су потврђене у Држави чланици порекла, у складу са одредбама Уредбе 2201/2003, треба да се признају и да буду извршне у свим осталим Државама чланицама без захтевања било какве даље процедуре. Механизми за извршење таквих пресуда и даље се уређују према националном закону. Исправа издата да олакша извршење дате пресуде не би требало да подлеже жалби. Она треба да се исправи само када постоји нека материјална грешка, тј. када она не одражава исправно дату пресуду. Мере које су неопходне за примену Уредбе 2201/2003 треба да се усвоје у складу са Одлуком Савета 1999/468/ЕУ од 28. јуна 1999. године, којом се утврђују поступци за коришћење овлашћења за примену која су додељена Комисији. Основе судске надлежности у стварима родитељске одговорности, утврђене у овој Уредби, разрађене су у светлу најбољих интереса детета, нарочито по начелу близине. Ово значи да судска надлежност треба да се првенствено налази у Држави чланици, у којој је уобичајено боравиште детета, изузев у одређеним случајевима промене боравишта детета или у складу са договором између носилаца родитељске одговорности. Уредба 2201/2003 садржи посебна правила, ако су чињенице везане за Уједињено Краљевство и Ирску. Данска не учествује у усвајању ове Уредбе и стога није њоме обавезана нити подлеже њеној примени.

III) САДРЖАЈ

Као што смо рекли, посветићемо пажњу анализи само оних одредаба Уредбе 2201/2003 које се односе на признање одлука, као и на поједина питања о извршењу тих одлука.

Термини

Уредба 2201/2003 дефинише поједине термине за лакше разумевање садржине одредаба. Поменућемо само оне термине, неопходне за представљање одредаба о признању и извршењу одлука. Под „Државом чланицом порекла“ подразумева се држава, у којој је донета одлука, која треба да се призна и изврши. Под „Државом чланицом извршења“ подразумева се држава, у којој се тражи извршење одлуке. Термин „родитељска одговорност“ означава сва права и дужности које се односе на личност или имовину детета која су дата физичком или правном лицу одлуком, путем закона или споразумом. Овај термин обухвата и права старатељства родитеља и права приступа. Термин „носилац родитељске одговорности“ означава сва лица која имају родитељску одговорност над неким дететом. Термин „права приступа“ обухвата нарочито право да се неко дете одведе у неко место, које није његово уобичајено боравиште, на ограничен период времена (чл. 2, т. 5,6,7,8,10).

Општа судска надлежност

Судови неке Државе чланице ће имати судску надлежност у стварима родитељске одговорности над неким дететом које уобичајено борави у тој Држави чланици у време када се суду повери тај предмет (чл. 8). Уредба 2201/2003 дефинише и непрекинуту судску надлежност претходног уобичајеног боравишта детета (чл. 9), судску надлежност у случајевима отмице детета (чл. 10), пророгацију судске надлежности (чл. 12) и др. Уредба 2201/2003 посебно одређује примену правила о надлежности, у случају, када неко лице, институција или друго тело које има права старатељства родитеља, поднесе захтев надлежним органима у некој Држави чланици за изрицање пресуде, на основу Хашке конвенције од 25. октобра 1980. године о грађанскоправним аспектима прекограничне отмице детета, како би се обезбедио повратак детета које је противправно смештено у другу средину или задржано у некој Држави чланици која није Држава чланица, у којој је то дете уобичајено боравило, непосредно пре против правног смештаја детета у другу средину или задржавања (чл. 11(1)).

Када се поступци, који се односе на родитељску одговорност у вези са истим дететом, као и на исти разлог покретања поступка, изнесу пред судове различитих Држава чланица, суд коме је другом поверен предмет ће на своју сопствену иницијативу прекинути свој поступак све до оног времена када се утврди судска надлежност суда коме је предмет прво уступљен (чл. 19(2)).⁴

Признање одлука

Одлука донета у било којој од земаља чланица, биће призната у свим осталим Државама чланицама без посебне процедуре. Свака заинтересована странка може, у складу са одредбама Уредбе 2201/2003, да поднесе захтев за признање одлуке у другој земљи. Не само то, странка може поднети и захтев да одлука не буде призната. Ако се поступак признања неке одлуке покрене као претходно питање, пред судом Државе чланице, тај суд треба да реши то питање (чл. 21).

Одбијање признања

Уредба 2201/2003 одређује да одлука која се односи на родитељску одговорност неће бити призната: – ако је то признање одлуке очигледно супротно државној политици, односно, јавном поретку, Државе чланице у којој се признање тражи, узимајући у обзир најбоље интересе детета; – ако је одлука донета, осим у хитном случају, без могућности да дете буде саслушано, уз кршење основних начела поступка Државе чланице у којој се признање тражи; – када је одлука донета без појављивања на суду, ако лицу није уручен документ, на основу кога је покренут поступак или еквивалентан документ, и то благовремено и на такав начин који омогућавају том лицу да организује своју одбрану, осим ако није утврђено да је тужени несумњиво прихватио одлуку суда; – на захтев било ког лица које тврди да се одлуком крши његова или њена родитељска одговорност, ако је она донета, а да том лицу није дата прилика да буде саслушано; – ако је одлука противречна касније донетој одлуци која се односи на родитељску одговорност изреченој у Држави чланици у којој се тражи признање; – ако је одлука противречна касније донетој одлуци која се односи на родитељску одговорност изреченој у Држави чланици или држави која није Држава

---

⁴ Marta Requejo, “Lispendens in Regulation (EC) 2201/03 (again on Purrucker v. Vallés)”, Интернет: <http://conflictflaws.net/2011/lis-pendens-in-regulation-ec-220103-again-on-purrucker-v-valles/> (датум приступа страници: 21.10.2011).

чланица, у којој се налази пребивалиште детета, под условом да касније донета пресуда испуњава услове који су неопходни за њено признање у Држави чланици у којој се признање тражи; и – ако поступак који је утврђен чланом 56. Уредбе 2201/2003 није поштован. Одредба тог члана односи се на смештај детета у другу Државу чланицу (чл. 23).

Остала правила везана за признање

Надлежност суда Државе чланице порекла не може бити преиспитана у поступку признања одлуке (чл. 24). Одлука не може бити преиспитана у погледу садржаја ни у каквим околностима (чл. 26). Суд Државе чланице, у којој се тражи признање одлука донете у другој Држави чланици, може да обустави поступак признања, ако је изјављена редовна жалба против одлука (чл. 27(1)).

Захтев за проглашење извршивости

Одлука о вршењу родитељске одговорности изречена у Држави чланици која је извршива у тој Држави чланици и која је уручена, биће извршена у другој Држави чланици када, на захтев друге заинтересоване стране, она тамо буде проглашена извршивом (чл. 28(1)). Захтев за проглашење извршивости биће достављен суду који се налази на списку који је свака Држава чланица доставила Комисији, а што је уређено Уредбом 2201/2003. Локална надлежност судова ће се утврдити по пребивалишту лица, против кога се захтева извршење или по пребивалишту сваког детета, на које се захтев односи. У случају да је немогуће утврдити надлежност на наведени начин, тада ће се она одредити по месту извршења (чл. 29). Поступак за достављање захтева за извршивост одлуке регулише закон Државе чланице, на чијој се територији извршава одлука. Подносилац захтева мора да достави адресу, на коју ће се достављати обавештења о правном послу, на територији надлежности суда, коме је достављен захтев. Но, уколико закон Државе чланице не предвиђа наведено, тада ће подносилац захтева бити дужан да именује заступника (чл. 30). Суд коме је достављен захтев донеће одлуку о признању без одлагања. Ниједно лице, против кога се извршење тражи, неће, у тој фази поступка, имати право на достављање поднесака о захтеву. Захтев за признање може бити одбијен само ако постоји неки од разлога за одбијање који је предвиђен овом Уредбом (чл. 31). Надлежан службеник суда мора, без одлагања, да упозна подносиоца захтева са одлуком донетом о захтеву за извршење (чл. 32).

Жалба

Свака од странака може изјавити жалбу против одлуке о захтеву за проглашење извршивости одлуке. Жалба ће се поднети надлежном суду. Ако жалбу изјави подносилац захтева за проглашење извршивости одлуке, страна против које се тражи извршење, биће позвана да се појави на апелационом суду. Жалба мора бити изјављена у року од месец дана од дана уручења решења суда о извршивости одлуке. Ако страна, против које се тражи извршење има пребивалиште у Држави чланици која није Држава чланица, у којој је донето решење о извршивости, период за жалбу ће износити два месеца и почеће да тече од датума уручења решења том лицу или уручења на његову адресу. Захтев за проглашење извршивости одлуке мора да буде достављен надлежном суду који се налази на посебном списку судова који се доставља Комисији (чл. 33). Суд коме је изјављена жалба, може, на захтев стране, против које се тражи извршење, да обустави поступак ако је редовна жалба уложена у Држави чланици порекла или ако период за подношење жалбе још увек није истекао. У другом случају, суд може да одреди рок у оквиру кога жалба може бити поднета (чл. 35(1)). Уредба 2201/2003 регулише и делимично извршење. Наиме, када је одлука донета у погледу више питања, а извршење не може бити одобрено за сва питања, суд ће одобрити извршење једног или више њих. Тиме подносилац захтева може да тражи делимично извршење одлуке (чл. 36).

Друге одредбе које се односе на признање и извршивост одлука

Страна која тражи побијање признања одлуке или која подноси захтев за објављивање извршивости мора поднети: – примерак одлуке који испуњава све услове неопходне за утврђивање веродостојности, и – потврду која се односи на пресуде о родитељској одговорности, а што је Уредбом 2201/2003 уређено, на тај начин, што ће надлежни суд или неки други надлежни орган Државе чланице порекла одлуке, на захтев сваке заинтересоване стране, да изда уверење о томе. Осим тога, у случају када је одлука донета без присуства на суду, страна која тражи признање или подноси захтев за објављивање извршивости ће поднети: – оригинални примерак или оверену веродостојну копију документа којим се утврђује да је страни, која се није појавила на суду, уручен документ, којим се покреће поступак или еквивалентан документ; или – било који документ, у коме је наведено да је тужени несумњиво прихватио одлуку (чл. 37). Поступак извршења одлуке је уређен законом Државе извршења (чл. 47).

Извршивост одлука које се односе на право приступа и одлука којима се захтева враћање детета

Уредба 2201/2003 посебно регулише и наведене одлуке. Одлуке које се односе на права приступа донете у Држави чланици биће признате и извршиве у другој Држави чланици, без објављивања извршивости, и без могућности супротстављања њеном признавању ако је пресуда потврђена у Држави чланици порекла у складу одредбама Уредбе 2201/2003. И у случају, када национално право не прописује извршивост пресуде на основу закона којом пресудом се одобравају права приступа, суд порекла одлуке може да изјави да ће одлука бити извршива без обзира на изјављену жалбу (чл. 41(1)). На сличан начин се регулишу и одлуке којима се захтева враћање детета (чл. 42(1)).

Централни надлежни органи

Уредбом 2201/2003 је предвиђено и формирање централних надлежних органа, чија је сврха ефикаснија примена овог акта и поједностављена комуникација. Наиме, централни надлежни органи ће упућивати обавештења о националним законима и поступцима, а предузимаће и мере ради унапређења примене Уредбе 2201/2003. Исто тако, ови органи су задужени и за јачање сарадње. За ову сврху, користиће се Европска судска мрежа која основана на основу Одлуке о успостављању Европске Судске Мреже у грађанским и трговачким стварима бр. 470/2001 од 28. маја 2001. године.⁵ Централни надлежни органи земаља чланица имају обавезу да се редовно састају, ради потпуне примене Уредбе 2201/2003. Ови састанци се сазивају у складу са, напред поменутом, Одлуком (чл. 53-58).

Остале одредбе Уредбе 2201/2003

Подносилац захтева који је у Држави чланици порекла користио потпуну или делимичну правну помоћ, или који је био ослобођен плаћања трошкова или издатака имаће право да, у поступку, који је регулисан Уредбом 2201/2003, користи најповољнију правну помоћ или се ослободи од плаћања трошкова и издатака предвиђених законом Државе чланице извршења (чл. 50). Исто тако, неће се захтевати гаранције или депозити од

---

⁵ “Council Decision of 28 May 2001 establishing a European Judicial Network in civil and commercial matters No 2001/470/EC” (*Official Journal of the European Communities*, L 174, 27/06/2001, pp. 0025-0031).

лица, које у једној Држави чланици подноси захтев за извршење пресуде донете у другој Држави чланици на основу наведеног, ако има пребивалиште у Држави чланици у којој се тражи извршење (чл. 51). Уредба 2201/2003 је уредила и питање њене примене у Државама чланицама са два или више правних система. Наиме, ако се ради о пребивалишту, у оваквим државама, сматраће се да се ради о пребивалишту у територијалној јединици. Затим, ако се ради о позивању на националност или, у случају Уједињеног Краљевства, „место сталног боравка”, односиће се на територијалну јединицу утврђену законом односне земље. Исто правило је предвиђено, ако се ради о позивању на надлежни орган Државе чланице. Ако су у питању правила Државе чланице, сматраће се да се ради о правилима територијалне јединице чија се стварна надлежност, признање или извршење наводе (чл. 66).

Државе чланице су биле дужне да, у року од три месеца од дана ступања на снагу Уредбе 2201/2003, обавесте Комисију: – о називима и адресама централних надлежних органа, као и о средствима комуникације са њима; – о језицима који су прихваћени за обавештавање централних надлежних органа; – о језицима прихваћеним за уверења која се односе на права приступа у Државама чланицама. Државе чланице су дужне да обавештавају Комисију и о свим променама ових података. Сви наведени подаци морају бити стављени на увид јавности (чл. 67).

Уредба 664/2009

Савет ЕУ је 7. јула 2009. године донео Уредбу бр. 664/2009, којом се установљава поступак за преговоре и закључивање споразума између држава чланица и трећих држава с обзиром на надлежност, признање и извршење судских и других одлука у брачним предметима, предметима родитељске одговорности, као и предметима који се односе на обавезе издржавања и право меродавно за обавезе издржавања.⁶ На унутрашњем (интеревропском) нивоу, ова питања уређена су Уредбом 2201/2003, као и Уредбом Савета (ЕУ) бр. 4/2009 од 18.12.2008. године о надлежности,

---

⁶ “Council Regulation (EC) No 664/2009 of 7 July 2009 establishing a procedure for the negotiation and conclusion of agreements between Member States and third countries concerning jurisdiction, recognition and enforcement of judgments and decisions in matrimonial matters, matters of parental responsibility and matters relating to maintenance obligations, and the law applicable to matters relating to maintenance obligations” (*Official Journal of the European Communities*, L 200, 31.7.2009., 46-51).

меродавном праву, признавању и извршењу одлука и сарадњи у предметима везаним за обавезе издржавања.⁷ Уредба 664/2009 је донесена као резултат посебних веза између Држава чланица и нечланица. Значајан део држављана нечланица живи у Државама чланицама, а наравно, у многим случајевима нечланица се граничи са Државом чланицом. Доношење Уредбе 664/2009 је допринело да Државе чланице могу ступати у међународне уговорне односе са трећим државама – нечланицама.⁸

IV) ДАТУМ СТУПАЊА НА СНАГУ

Уредба 2201/2003 је ступила на снагу 01.08.2004. године (чл. 72(1,2)). Она се примењује од 01.03.2005. године, осим одредаба о централним државним органима и језицима комуникације, затим о обавештењима која се односе на судове и поступке правне заштите, усвајању допуна образаца Уредбе 2201/2003 и одбору који треба да помаже Комисији, које се примењују од датума ступања на снагу (01.08.2004). Уредба 2201/2003 је обавезујућа у целини и директно меродавна у Државама чланицама у складу с Уговором о оснивању Европске заједнице.

5. ИЗВОРИ

- Уредба Савета (ЕУ) бр. 2201/2003 од 27. новембра 2003. године о судској надлежности и признању и извршењу пресуда у брачним питањима и питањима родитељске одговорности, која укида Уредбу (ЕЦ) бр. 1347/2000 – *Службени лист Европских заједница* бр. L 338 од 23.12.2003. – стр. 1–29 (Council Regulation (EC) No 2201/2003 of 27 November 2003 concerning jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and the matters of parental responsibility, repealing Regulation (EC) No 1347/2000 – *Official Journal of the European Communities* L 338, 23.12.2003, pp. 1–29).
- Bernadet Bordaš, *Regulativa Saveta (EZ) br. 2201/2003 o nadležnosti u priznanju i izvršenju presuda u bračnim stvarima i stvarima roditeljske*

---

⁷ “Council Regulation (EC) No 4/2009 of 18 December 2008 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and cooperation in matters relating to maintenance obligations” (*Official Journal of the European Communities* L 7, 10.1.2009, pp. 1–79).

⁸ Jasmina Alihodžić, „Uticao vanjske nadležnosti Evropske unije na sklapanje međunarodnih ugovora država članica u oblasti Međunarodnog privatnog prava – osvrt na Uredbu EZ br. 664/2009 i njen značaj za BiH”, *Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici*, br. 6, god. 3, str. 86.

odgovornosti: odnos Regulative i drugih instrumenata (čl. 60 i 61) – mogućnosti saradnje sa državama nečlanicama EU, *Zbornik prispevkov z mednarodne znanstvene konference na Pravni fakulteti Univerze v Mariboru*, Maribor 2004.

- Jasmina Alihodžić, Uticaj vanjske nadležnosti Evropske unije na sklapanje međunarodnih ugovora država članica u oblasti Međunarodnog privatnog prava – osvrt na Uredbu EZ br. 664/2009 i njen značaj za BiH, *Anali Pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici* br. 6, god. 3.
- Marta Requejo, Lispendens in Regulation (EC) 2201/03 (again on Purrucker v. Vallés), <http://conflictoflaws.net/2011/lis-pendens-in-regulation-ec-220103-again-on-purrucker-v-valles/> (датум приступа страници: 21.10.2011.)
- http://www.laweuropea.com/English/?d=topluluk&mod=AB_Topluluk_9_6 (датум приступа страници: 23.10.2011.).
- „Закон о решавању сукоба закона са прописима других земаља” (*Службени лист СФРЈ*, бр. 43/82, 72/82, *Службени лист СРЈ*, бр. 46/96).

VI) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

Поменућемо одредбе законодавства Србије које се односе, како на односе родитеља и деце, па, самим тим, и на родитељску одговорност, тако и на питања позаконџења и усвојења. Исто тако, законодавство Србије предвиђа и услове за признање страних судских одлука. Закон о решавању сукоба закона са прописима других земаља (даље: Закон о МПП)⁹ регулише сукоб законаза односе између родитеља и деце. Не спомиње се родитељска одговорност. Закон о МПП регулише и питање признања страних одлука које се односе на ову област општим претпоставкама, које се примењују на ве стране судске одлуке. Кад су у питању односи између родитеља и деце, по члану 40. Закона о МПП, на првом месту ће се применити право државе њиховог држављанства. У случају да су они различитог држављанства, тада ће се применити право државе у којој сви они имају пребивалиште (и родитељи и деца). Уколико су родитељи и деца различити држављани, а немају пребивалиште у истој држави, тада ће се применити домаће право, ако је или дете или родитељ домаћи држављанин. На крају, Закон о МПП одређује да ће се за односе који нису регулисани претходним одредбама, применити право држављанства

---

⁹ „Закон о решавању сукоба закона са прописима других земаља” (*Службени лист СФРЈ*, бр. 43/82, 72/82, *Службени лист СРЈ*, бр. 46/96).

детета. У члану 43., Закон о МПП одређује да ће за позакоњење детета бити меродавно право оне државе, чији су држављани родитељи, а ако родитељи нису држављани исте државе – право државе оног родитеља, по коме је позакоњење пуноважно. У случају да, по наведеном, нема услова за позакоњење, а родитељи и дете имају пребивалиште у домаћој држави, примениће се право те државе. Најзад, кад је у питању усвојење, Закон о МПП, у члану 44., одређује да ће се на услове заснивања усвојења применити право оне државе, чији су држављани усвојилац и усвојеник. У случају, да су они из различитих држава, тада ће се применити, кумулативно, право обе државе. Ако брачни другови заједнички усвајају дете, тада ће се применити право државе усвојеника, као и права држава чији су држављани и један и други брачни друг.

Поменућемо опште претпоставке за признање страних судских одлука. Све опште претпоставке се деле на позитивне и негативне претпоставке. Опште позитивне су оне претпоставке, које морају бити испуњене, да би страна одлука могла бити призната. Са друге стране, не смеју бити испуњене опште негативне претпоставке, тј., постојање неке од тих претпоставки, довешће до одбијања захтева за признањем стране одлуке. Две опште позитивне претпоставке су: – узајамност између домаће и стране земље (чл. 92); и – правоснажност и извршност стране одлуке (чл. 87). Негативне претпоставке су: – неправилност у поступку пред страним судом (чл. 88); – искључива надлежност домаћег суда (чл. 89); – правоснажна пресуда домаћег суда или другог органа (чл. 90); – призната страна судска пресуда у истој ствари и између истих странака (чл. 90); – раније покренут поступак (парница) у истој ствари у домаћој земљи (чл. 90); и – повреда домаћег јавног поретка (чл. 91). Свака грађанскоправна област, кад говоримо о елементу иностраности, у вези којих се доносе одлуке у другој држави, захтева и дефинисање посебних претпоставки за њихово признање. То је случај и са питањима родитељске одговорности. Чињеница је да није комплетно дефинисан и део који се односи на сукоб закона у овој области. Но, садашња ситуација, која се тиче претпоставки за признање страних одлука које се односе на родитељску одговорност, могла би бити решена склапањем међународних уговора у овој области.